RIISTANVÄRI?

Julkaistu Snautseri-Pinseri-lehdessä 2/2012
© teksti Karoliina Suomalainen
Kuvat K.S. & Niina Partanen

Kennelliiton pentuerekisteröintiin tuli vuonna 2011 muutos. Tätä ennen pinserinpennun on voinut rekisteröidä värillä punainen, black&tan, pronssi tai blue&tan, nyt pentu on mahdollista rekisteröidä myös värissä riistanvärinen (ja chocolate&tan, mutta se on jo eri tarina). Mikä riistanväri on, mistä se tulee ja miksi tällainen vaihtoehto lisättiin?

Pinserin värien perusteet

Pinserin merkityksellisimmät värigeenit sijaitsevat A-lokuksessa, ja pinserin tällä hetkellä ainoat sallitut värit aiheutuvat kahden eri värigeenin kombinaatioista. Punainen pinseri on geeneiltään joko ay/ ay (puhdas punainen, ei kanna mustaa) tai ay/at (punainen, kantaa mustaa). Musta eli black&tan pinseri on aina värigeeneiltään at/at, eikä siis toisen black&tanin kanssa voi näin ollen periyttää punaisia jälkeläisiä. Punaisen värin geeni ay on dominoiva; yksilö tarvitsee vain yhden ay - geenin ollakseen punainen, kun taas ollakseen black&tan yksilö tarvitsee kaksi at- geeniä.

Pinserin muut tunnetut värit, haalistumavärit pronssi ja blue&tan johtuvat puolestaan D-lokuksen geeneistä. Vaihtoehtoja on D/D (normaalivärinen, ei-kantaja), D/d (normaalivärinen, mutta kantaja) ja d/d (haalistumavärinen).

Yksilön väri määräytyy siis geeniparien mukaan. Geenilokuksia on monia muitakin, kuin vain A- ja D-lokus; mm. chocolate&tan- väri johtuu B-lokuksen geeneistä. Yksilö perii aina omaan geeniparinsa toisen geenin isältä, ja toisen emältä.

Riistanväri ja sen periytyminen

Riistanväri on snautseriristeytyksen ”sivutuote”, joka johtuu snautseriesivanhemmalta peritystä A-lokuksen värigeenistä (aw). P&s- snautserit ovat aina tyyppiä aw/aw. Kun punainen pinseri astutetaan snautserilla, on tuloksena pentue, jonka kaikki yksilöt ovat saaneet tämän värigeenin snautserilta. Pinserivanhemman värigeeneistä riippuen yksilöt voivat olla joko punertavia (aw- geeni snautserilta + ay- geeni pinseriltä) tai tummia, ”riistanvärisiä” (aw- geeni snautserilta ja at- geeni pinseriltä). Kun snautseri yhdistetään black&tan- pinseriin, on koko pentue riistanvärisiä, siis aw/at.
Lyhyesti: aw/ay: punertava yksilö, aw/at: riistanvärinen.

Vaikka nopeasti ajateltuna tuntuu viisaammalta yhdistää snautserijälkeläisiä vain punaisiin pinsereihin sukupolvi sukupolvelta, on kuitenkin ongelmana se, ettei koirayksilöistä päällepäin voi nähdä, ovatko ne black&tanin kantajia vai ei. Jos tällainen punainen riistaa kantava risteytyskoira yhdistetäänkin punaiseen pinseriin joka kantaa black&tania, on tuloksena myös riistanvärisiä pentuja (eli aw- geeni yhdistyneenä at- geeniin).
Kun riistanvärisen risteytyskoiran yhdistää black&tan-pinseriin, on tuloksena pentue, josta osa on riistanvärisiä ja osa black&taneja. Tämä siksi, että kuten aiemmin jo huomasimme, yksi at- geeni ei riitä piilottamaan aw-geenin vaikutusta koiran ilmiasusta, kuten yksi ay- geeni tekee. Kaikki syntyneet black&tan- pennut ovat siis riistanvärigeenistä puhtaita.
Näin ollen siis on teoriassa mahdollista ”puhdistaa” linja riistanväristä jo kahdessa sukupolvessa, kun se punaisia käyttämällä on mahdotonta ilman geenitestejä tai todella hyvää tuuria. Käytännössä tämä ei kuitenkaan liene ihan näin helppoa, kun jalostuskoiria valitessa toivottavasti muut ominaisuudet kuin väri vaikuttavat valintoihin enemmän. Pyrkimys ei siis ole tuottaa riistanvärisiä koiria tarkoituksella lisää, vaan päästä väristä maltillisesti, muut ominaisuudet huomioon ottaen, pikkuhiljaa eroon.

Riistanvärin historiaa

Saksan PSK:n pääjalostusneuvoja, pinserirodun elvyttäjä Werner Jung kirjoitti vuonna 1959 julkaistussa ”Pinserikasvatuksen tila”- artikkelissaan:

”Lisäksi pinserille on sallittu varsin laaja väriskaala. Aivan tietoisesti olemme rotumääritelmää uudelleen muotoillessamme ottaneet käyttöön vanhan värileikin suodaksemme kasvatuksellisille taidoille laajan pohjan ja antaaksemme tälle rodulle ainutlaatuista kynologista viehätystä. Sallittuja värejä ovat mustaruskea, punainen, musta, sininen ruskein merkein, suklaanvärinen ruskein merkein sekä pippurisuolavärit eri vivahteissaan aina hopeapinseriin saakka, jonka olemassaolosta saamme kiittää vanhaa mestariamme Richard Strebeliä.” (käännös Pirjo Porenne)

Riistanvärisiä pinsereitä on siis ollut olemassa ainakin niinä aikoina, kun snautseripentueisiin syntyneitä lyhytkarvaisia pentuja on rekisteröity pinsereiksi, ja näitä taas käytetty pinserikasvatukseen.

Riistanväri kennelliiton rekisteröintimahdollisuutena

Riistanväri lisättiin pentuerekisteröinnissä mahdolliseksi vuonna 2011. Se ei silti ole hyväksytty väri rotumääritelmässä, eikä sitä sellaiseksi olla anomassa. Syy tähän muutokseen on ollut se, että tähän asti riistanväriset risteytyskoirat on virheellisesti rekisteröity joko punaisiksi, black&taneiksi tai väri on jätetty merkitsemättä. Koirien väärin merkitseminen rekisteriin ei palvele ketään, ja se on aiheuttanut ”tilastovääristymiä”. Vuoden 2011 aikana on Kennelliittoon korjattu kaikkien lähes kahdenkymmenen riistanvärisen koiran väritiedot oikein.